

Startmemo Nieuwe Grondstoffenvisie

Op weg naar een nieuwe Grondstoffenvisie

Ons kenmerk	20.0001843
Versie	1
Datum	1 april 2020
Contactpersoon	J. Agricola, I. van Gelderen, M. Maassen
E-mail	m.maassen@regiogv.nl

INHOUD

Aanleiding	1
Leeswijzer	1
Context en scope van de Grondstoffenvisie	2
Waar komen we vandaan	2
Waar staan we?	2
Waar gaan we heen?	2
Scope van de grondstoffenvisie	4
Wegingskader	5
Kosten	6
Service	7
Duurzaamheid	7
Randvoorwaarden en uitgangspunten Grondstoffenvisie	8
Randvoorwaarden	8
Uitgangspunten	8
Proces	9
Bijlage; DIFTAR en PMD inzameling	9
Systeemkeuzes	9
DIFTAR	10
Bron- of nascheiden PMD	10

Aanleiding

Nog deze collegeperiode willen de regiogemeenten een bijdrage leveren aan (het versnellen van) de transitie naar een circulaire economie. Op 31 oktober 2019 heeft het pfho M&D ingestemd met de start van de ontwikkeling van een nieuwe Grondstoffenvisie voor de periode na 2020 en het opstellen van een bijbehorend uitvoeringsplan GAD 2.0. Op 28 februari 2020 heeft het pfho M&D ingestemd met het proces om te komen tot een gezamenlijke visie en uitvoeringsplan. Daarbij is de Regio gevraagd teneinde het proces te structureren en richting te geven, de scope, de context en een aantal hoofdlijnen uit te werken. In deze startmemo is dat gedaan.

Vanzelfsprekend is de inhoud van deze startmemo niet uitputtend, en dient als kapstok voor de gesprekken met de raden. Vanuit de raden kan worden aangevuld en bijgesteld.

Visie en uitvoeringsplan zullen in het kader van de overgedragen taak (GAD) uiteindelijk worden vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de regio en het pfho M&D adviseert het Algemeen Bestuur hierover. Vanuit het pfho M&D start het proces in nauwe afstemming met de raden om te komen tot een gezamenlijk en gedragen advies.

Het jaar 2020 is het schakeljaar voor de GAD. Het lopende programma VANG wordt dan afgerond en er wordt samen met de raden, een nieuwe grondstoffenstrategie ontwikkeld (RSA/amendementen 2019). Dit sluit goed aan op het in 2018 gestarte Rijksbrede programma Circulaire Economie: 'Nederland circulair in 2050', dat ook volop in ontwikkeling is.

Tegelijkertijd zijn er lokaal initiatieven op het gebied van hergebruik van producten en materialen in relatie tot werkgelegenheid, en zijn gemeenten samen aan de slag met hergebruik van materiaal in de buitenruimte en klimaatmaatregelen. De circulaire economie (CE) en daaraan direct gelieerd ook de klimaatopgave (immers, CE draagt in belangrijke mate bij aan co2 reductie), biedt zowel lokaal, regionaal als voor de GAD ontwikkelkansen.

We zien de GAD (en andere regio verbonden organisaties) als belangrijk vehicle bij deze ontwikkelingen. De GAD heeft logistiek en grondstoffen in huis en als publieke (of publiek/private) organisatie kan daarmee meerwaarde (voor en in de regio) worden toegevoegd.

Leeswijzer

Doel van dit startmemo is vanuit het portefeuillehoudersoverleg met eenzelfde insteek en richtinggevend het lokale proces van de visie in te gaan. In deze startmemo Nieuwe Grondstoffenvisie schetsen we de context, scope en het wegingskader voor de Grondstoffenvisie. Op basis hiervan is een aantal randvoorwaarden en uitgangspunten afgeleid voor de invulling van de Grondstoffenvisie in de context waarin deze spelen. De randvoorwaarden en uitgangspunten staan in de tekst in groene blokken gedefinieerd en aan het eind van deze nota staan ze gegroepeerd.

Vanuit de evaluatie VANG zijn een tweetal discussiepunten met betrekking tot systeemkeuzes naar voren gekomen. Het gaat om Diftar als alternatief voor een vaste afvalstoffenheffing en de vraag of PMD via bronscheiding of nascheiding moet worden ingezameld. In de bijlage is hierover achtergrond informatie bijgevoegd.

Context en scope van de Grondstoffenvisie

Waar komen we vandaan

Sinds eind vorige eeuw ligt de focus bij gemeenten (en GAD) op het zorgen voor efficiënte gescheiden inzameling en verwerking van huishoudelijke afvalstoffen. De landelijke programma's GIHA I, II en III (gescheiden inzameling huishoudelijk afval) en de opvolger VANG (2014-2020) zijn er op gericht zoveel mogelijk afval te scheiden tegen zo laag mogelijke kosten. Het scheidingspercentage (of kg restafval per aansluiting) gaf daarbij een indruk van de milieuprestaties van de inzameling.

Waar staan we?

Ook het huidige grondstoffen beleid van de GAD (1.0) is erop gericht zoveel mogelijk afval te scheiden tegen gelijkblijvende kosten, via zoveel mogelijk scheiden aan de bron. Op dit moment wordt 68% van het huishoudelijke afval gescheiden ingezameld. Het doel is 75 % scheiden in 2020. Om dit doel te halen zet men in op optimale aanbiedegelegenheid voor alle inwoners en voorlichting.

De gemeentelijke bijdrage aan de GAD per inwoner bedroeg in 2019: € 91,20. Daarmee is de GAD een middenmoter in de benchmark. Elke inwoner (huishouden) in Gooi en Vechtstreek betaalt dezelfde bijdrage voor het totaal pakket dienstverlening van de GAD. Verrekening per inwoner naar afzonderlijke gemeenten vindt plaats op basis van de begroting en jaarrekening. Gemeenten brengen kosten GAD in rekening bij inwoners via afvalstoffenheffing.

De GAD is op dit moment bezig met de uitrol van het Regionaal Uitvoeringsplan huishoudelijk afval 2015-2020, dat doorloopt tot in 2021. Inmiddels is de pmd minicontainer in de gehele regio uitgezet en is de grote restafval minicontainer omgewisseld voor een kleinere. Bovengrondse containers worden op dit moment vervangen voor ondergrondse containers en ook inpandige containers bij hoogbouw worden vervangen voor ondergrondse containers buiten. Naast restafval worden de inwoners nu ook gefaciliteerd voor pmd, papier en gft, zodat ook de bewoners van hoogbouw en centra afval gescheiden kunnen aanbieden. De capaciteit van de nieuw geplaatste ondergrondse containers is nodig om de totale hoeveelheid aangeboden afval efficiënt te kunnen inzamelen.

Het overslagstation Crailo van de GAD is verouderd en moet worden aangepast aan de eisen van deze tijd. De overslag van GFT, restafval en OPK (oud papier en karton) vraagt om aandacht.

Waar gaan we heen?

Met de door het Rijk ingezette transitie naar CE en de duurzaamheidsdoelstellingen (50% circulair in 2030 en 100% in 2050) is het programma VANG langzaam opgegaan in het eerder genoemde Rijksbrede programma Circulaire Economie. VANG is daarmee een onderdeel geworden binnen de bredere context van de transitie naar een circulaire economie.

Circulaire economie houdt in dat producten en materialen zodanig worden verwerkt dat deze terugkomen in de economie. Daarbij dienen producten en materialen zo lang mogelijk mee te gaan. Deze nieuwe economie heeft als doel het voorkomen van schaarste en zo min mogelijk negatieve impact op het milieu en het klimaat.

Het nieuwe landelijke CE beleid gaat effect hebben op hoe we in de toekomst afval inzamelen en verwerken. In een circulaire economie wordt hoogwaardige verwerking van restmaterialen zoveel mogelijk bevorderd door te zorgen voor goede kwaliteit van het ingezamelde materiaal. De lineaire grondstoffenketen moet de komende decennia omgebogen worden naar een circulaire, waarbij ook

de impact van de economie op het milieu (waaronder CO₂) drastisch omlaag moet. Dit betekent dat alle ketenpartners (waaronder gemeenten en afvalinzamelaars) in beweging moeten komen en zich moeten voorbereiden op het verschuiven van accenten.

In de CE gaan andere indicatoren en strategieën een rol spelen naast bestaande. Een gehanteerd model is de '10 R-en', zie hiernaast. In het nieuwe landelijke CE beleid staan preventie en hergebruik van product en materiaal hoger op de ladder dan recycling en verbranden / energieopwekking; de traditionele strategieën bij afvalscheiding.

De CE brengt nieuwe werkgelegenheid. Vooral rondom het hergebruiken

van producten en materialen zijn er kansen in relatie tot werkgelegenheid (zoals kringloop, sorteerwerkzaamheden, repair en materiaalbewerking).

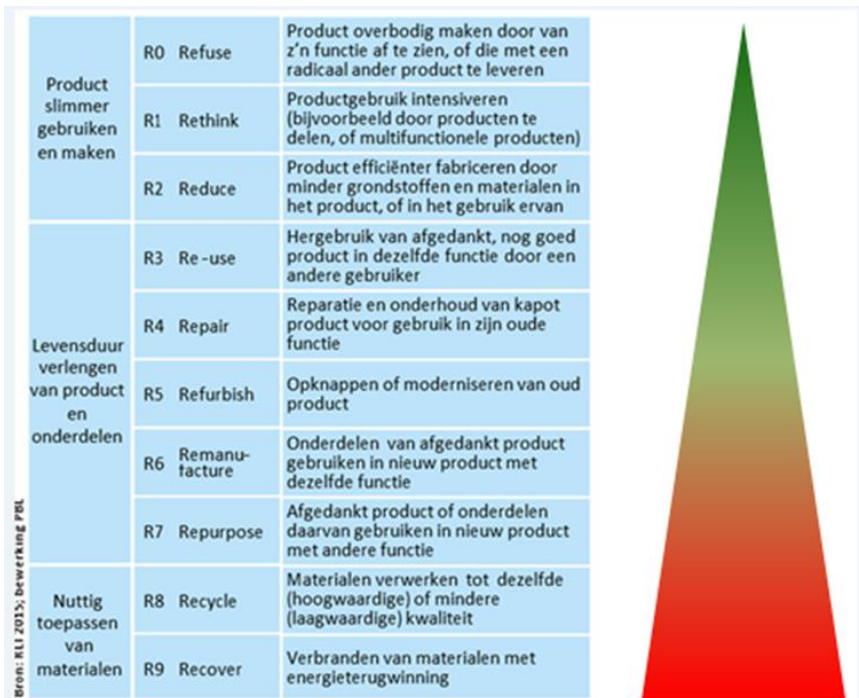
Vanuit de transitie naar een circulaire economie verschuift het accent van de aanpak van kwantiteit (totaal percentage scheiden/ kg's) naar meer aandacht voor de kwaliteit van het ingezamelde materiaal van de afzonderlijke afvalstromen, en hogere kwaliteitseisen ten aanzien van de verwerking.

Het Rijksbeleid (en EU) is in ontwikkeling. De transitie naar CE is nog maar net gestart, maar begint al uit te kristalliseren. Wat dat betreft komt de ontwikkeling van een nieuwe Grondstoffenvisie op een goed moment. Flexibel zijn en anticiperen op wat komt is daarbij de komende periode van belang

De nieuwe Grondstoffenvisie komt tot stand in een tijd van transitie van een lineaire naar een circulaire economie.. We kiezen ervoor nu al zoveel mogelijk op de nieuwe koers van het Rijksbrede programma CE aan te haken. Het is daarbij belangrijk om flexibel te zijn en te anticiperen op de toekomst.

De transitie naar CE (en daarbinnen hoe we omgaan met afval) vindt plaats in een veranderende maatschappelijke realiteit. Hoe je omgaat met afval staat niet meer op zichzelf, maar is onderdeel van bredere (maatschappelijk) context geworden. Een integrale benadering van CE, in samenhang met andere maatschappelijke vraagstukken (zoals inclusiviteit / werkgelegenheid en het klimaatvraagstuk) biedt daarbij kansen.

We kiezen voor een integrale benadering. Door synergie met andere maatschappelijke vraagstukken ontstaat een groter maatschappelijk rendement.

Dit betekent dat discussiepunten die nu aan de orde zijn bekeken moeten worden in het perspectief van de transitie naar een circulaire economie. Bijvoorbeeld de wijze van inzamelen van PMD, de wijze van kostendoorrekening naar de inwoner en de toekomst van de inrichting Crailo, waar vernieuwing nodig is en kansen liggen voor circulaire bedrijvigheid.

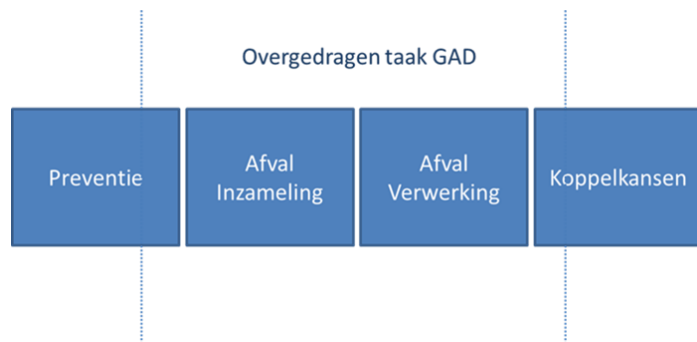
Discussiepunten als DIFTAR en scheiding PMD worden gezien in het perspectief van de transitie naar een circulaire economie

Scope van de grondstoffenvisie

De invloedssfeer van de overheid bij het bereiken van de doelstellingen op circulariteit ligt breder dan de scope van de huidige grondstoffenvisie van de GAD. Het is daarom belangrijk om de scope van de grondstoffenvisie goed te bewaken en tegelijkertijd de effecten van die grotere transitie mee te wegen.

Preventie heeft als doel om via bewustwording, regels en positieve prikkels inwoners en ondernemers te motiveren om in hun gedrag het ontstaan van (laagwaardig) afval te verminderen. Ook nu ligt een deel van de preventieve taken bij de GAD, vooral in communicatie en bewustwording. Maar er is ook preventieve inzet die als een lokale aangelegenheid wordt gezien, zoals de invoering van de Ja/ja-sticker. Een goede wisselwerking is hier belangrijk. De inzet van gemeenten op preventie heeft immers ook effect op de bedrijfsvoering van de GAD.

Afvalinzameling hoort tot de overgedragen taak van de GAD. De wijze waarop inzameling en afvalscheiding wordt georganiseerd heeft invloed op de samenstelling van de afvalstromen en daarmee de mogelijkheden voor recycling en circulair gebruik. Algemeen wordt door gemeenten in Nederland een mix van verschillende inzamelmiddelen gebruikt.

De afspraken met de afvalverwerkers bepalen de mate van recycling en hergebruik, die is te behalen bij de afvalverwerking. Ook kan er gekeken worden naar de mogelijkheden om energie terug te winnen bij de afvalverwerking.

Een integrale benadering betekent ook kijken waar koppelkansen liggen; kansen om aan te haken op aanpalende sporen en slimme verbindingen met andere ontwikkelingen in de context. Denk hierbij aan het bevorderen van hergebruik van materialen in samenwerking met de gemeentelijke diensten openbare ruimte (zoals een gezamenlijke marktplaats). Of aan werkgelegenheidsprojecten (in samenwerking met het sociaal domein) gericht op reparatie van ingeleverde elektrische apparaten, kringloopactiviteiten of hergebruik van textiel (als kleding of isolatiemateriaal). Een meer circulaire manier van werken leidt tot een andere (grotere) ruimtebehoefte, zowel bij de GAD als bij de gemeenten. Ook hier zijn kansen tot samenwerking. Koppelkansen voor de GAD zijn er ook met lokale circulaire initiatieven en Start-ups in gemeenten.

Vanuit eerdergenoemde integrale benadering leggen we slimme verbindingen met andere ontwikkelingen en andere partijen zoals de MRA en de VNG om onze doelen te bereiken.

Voor de afvalinzameling –en verwerking is de schaal van de gemeenschappelijke regeling en de overgedragen taak naar de GAD het vertrekpunt. Dit betekent dat de gemeenten kiezen voor een uniforme wijze van inzamelen en verwerken. Differentiatie hierin is kostenopdrijvend voor alle gemeenten.

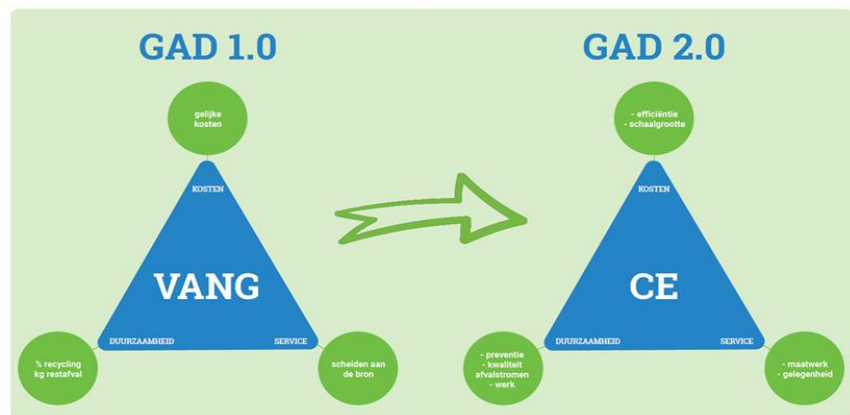
De gemeenschappelijke regeling is het vertrekpunt voor de visie. We behouden de schaalvoordelen van afvalinzameling en verwerking op regionale schaal.

Wegingskader

Alle keuzes bij de invulling van het beleid hebben effect op drie aspecten; kosten, service en duurzaamheid. De zogenaamde 'afvaldriehoek'. Deze vormt ook de basis voor de benchmark.

Op alle drie aspecten moet een ambitie worden geformuleerd. Soms zal een keuze bijdragen aan de ambitie op meer dan één aspect maar vaak zal gekozen moeten worden tussen de ambitie op duurzaamheid of dienstverlening of het effect op het financiële plaatje. Dit leidt tot vragen als hoeveel een duurzamere verwerking mag leiden tot hogere kosten. En mag kostenreductie of verduurzaming leiden tot een lagere dienstverlening aan inwoners?

De ambitie op de drie invalshoeken zal dus ook ten opzichte van elkaar gewogen moeten worden. Dit is niet anders dan toen het huidige beleid werd opgesteld. Maar in de bredere context van de transitie naar een meer circulaire economie (CE) staan we nu voor andere vraagstukken dan in 2016 (VANG).

Naast het formuleren van generieke uitgangspunten op de drie aspecten is het effectiever om de ambitie op de drie aspecten ook te definiëren per afvalstroom. Vanuit de transitie naar een circulaire economie ontstaat in het algemeen een verschuiving van kwantiteit naar meer aandacht voor de kwaliteit van het ingezamelde materiaal en hogere eisen ten aanzien van de verwerking. Dit betekent ook dat meer gekeken wordt naar de individuele prestaties per ingezamelde afvalsoort, in plaats van een totaalprestatie. Afval scheiden en recyclen blijft belangrijk, maar daar bovenop zal per materiaalstroom bekeken moeten worden of deze wellicht ook voorkomen kan worden, of kan worden hergebruikt of moet worden gerecycled, voordat deze ingezet kan worden als nuttige toepassing bijvoorbeeld in de energietransitie.

Ook in de afvalverwerking kan de keuze voor hoogwaardige of laagwaardige verwerking een verschillend kostenplaatje laten zien bij verschillende afvalstromen. En voor sommige afvalstromen liggen er kansen voor hoogwaardige recycling en mogelijk voor andere (laagwaardige stromen) op het gebied van energieopwekking. Daar ligt ook een duidelijke koppeling met preventie; zorgen dat laagwaardig en moeilijk verwerkbaar materiaal minder geproduceerd en gebruikt worden.

In de periode VANG vanaf 2016 is ingezet op verbetering van de afvalscheiding. Gelet op de accenten in het nieuwe Rijksbeleid CE, moet per stroom overwogen worden hoe effectief verdere intensivering van die inzet op afvalscheiding is, afgezet tegen inzet op preventie, de kwaliteit van de stroom of eventuele mogelijkheden voor hergebruik en werkgelegenheid. Zo zou inzet op betere scheiding van elektrische apparaten kunnen worden gekoppeld aan nieuwe werkgelegenheid waardoor meerkosten worden gecompenseerd door een groter maatschappelijk effect. Ook kan het per afvalstroom verschillen welk effect de inzet op afvalscheiding of op preventie heeft.

Zo kan de inzet op verduurzaming of kostenverlaging in de ene afvalstroom effectiever zijn dan in de andere afvalstroom. De verschillende inzet op afvalstromen kan verbonden worden om bovenliggende doelen te halen. Bijvoorbeeld door de financiële ruimte die ontstaat door kosteneffectiviteit in de ene stroom in te zetten voor verduurzaming in een andere afvalstroom.

We maken een analyse per afvalstroom van de mogelijke scenario's en de effecten hiervan op kosten, service en duurzaamheid.

We nemen de afvaldriehoek 2.0 als vertrekpunt om de ambities op kosten, service en duurzaamheid met elkaar te verbinden, zowel als het gaat om generieke doelstellingen ten aanzien van de overgedragen taak als wanneer het gaat om het maken van keuzes bij afzonderlijke afvalstromen.

Kosten

Het gaat hierbij om kosten en opbrengsten van afvalstromen maar ook van investeringen in de inzameling en in de verwerking. Ook het ruimtebeslag van opslag voor hergebruik en recycling brengt kosten met zich mee. Vraag is wat de transitie naar een circulaire economie betekent voor de kosten en daarmee uiteindelijk voor de afvalstoffenheffing die inwoners betalen. Hoeveel draagvlak is er voor een verhoging van deze heffing voor een duurzamere verwerking? En hoe wegen we naast de financiële effecten het maatschappelijk rendement van onze keuzes? Daarnaast kan het verbinden van verschillende opgaven ook een positief effect hebben op de kosten.

Uitgangspunt is door efficiëntie, schaalgrootte en slimme verbindingen extra kwaliteit toe voegen aan de overgedragen taak. Kosten en baten (voor de overgedragen taak) blijven inzichtelijk, maar worden beoordeeld in bredere perspectief.

Omdat voor ombuiging van de wijze van afvalinzameling langjarige investeringen nodig zijn heeft dit ook substantieel invloed op de kosten. Gezien het nog niet uitgekristalliseerde rijksbeleid, de fase van de transitie waarin we ons nu bevinden en daarmee samenhangende gewenste flexibiliteit kiezen we voorlopig niet voor grote systeemwijzigingen en daarmee samenhangende investeringen. Wel blijven we investeren in het up-to-date houden van de bedrijfsvoering en het borgen van de kwaliteit. Bijvoorbeeld door optimalisatie van Crailo, de overslagfaciliteiten en de scheidingsstations.

Kosten en baten van de GAD blijven inzichtelijk, maar worden beoordeeld in bredere perspectief.

We doen geen diepte-investeringen op korte termijn op afvalinzameling gezien de ontwikkelingen op Circulaire economie en de gewenste flexibiliteit.

Wel doen we noodzakelijke investeringen om de bedrijfsvoering up-to-date te houden en de kwaliteit te blijven borgen.

Service

Het gaat hierbij om het gemak en de duidelijkheid voor inwoners. De mate van gelegenheid om afval kwijt te kunnen bepaalt het gevoel van tevredenheid van inwoners maar heeft ook effect op de scheiding van afvalstromen. Indicatoren hierbij zijn klanttevredenheid maar ook de bijdrage aan een betere afvalscheiding. Zo zal bijvoorbeeld een verruiming van de openingstijden van de milieustraten bijdragen aan de klanttevredenheid, maar ook kostenverhogend werken en slechts weinig bijdragen aan de betere afvalscheiding. Een ander voorbeeld is de ontwikkeling van omgekeerd inzamelen. Om bronscheiding te bevorderen wordt juist het afval dat goed recyclebaar is thuis opgehaald terwijl restafval door de inwoners moet worden weggebracht naar ondergrondse containers. Ook de keuze voor een vaste afvalstoffenheffing of een gedifferentieerd tarief (DIFTAR) heeft invloed op de dienstverlening.

Uitgangspunt is om inwoners goede gelegenheid te bieden om hun afval aan te bieden waarbij bronscheiding zoveel mogelijk wordt gestimuleerd voor afvalstromen waarbij dit leidt tot hoogwaardiger verwerking.

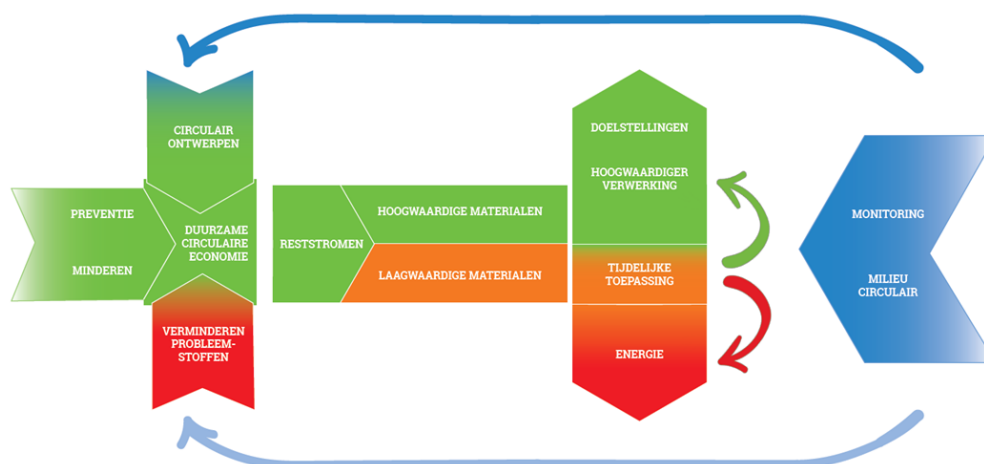
We faciliteren inwoners met goede toegankelijke gelegenheid om afval aan te bieden waarbij bronscheiding zoveel mogelijk wordt gestimuleerd voor afvalstromen indien dit leidt tot hoogwaardiger verwerking of kostenbesparing.

Duurzaamheid

Vanuit de taken afvalinzameling- en verwerking kan en moet een bijdrage geleverd worden aan de doelstellingen om te komen tot een circulaire economie. Dit betekent een verschuiving van de traditionele doelstelling 'het verkleinen van de reststroom' naar de doelstelling 'preventie, hergebruik en hoogwaardiger verwerking', met de ladder met tien R-en als uitgangspunt (zie pag. 3).

Niet al het afval is hoogwaardig te verwerken. Hier ligt ook een rol voor de producent (circulair ontwerpen) en de consument. Wel kunnen gemeenten lokaal en gezamenlijk vanuit de GAD hierin een rol spelen vanuit preventie en vanuit slimme verbindingen met andere opgaven.

Uitgangspunt vanuit de invalshoek duurzaamheid is dat we inzetten op hoogwaardiger verwerking met de ladder als leidend principe en daarbij de verbinding leggen met preventie, sociale werkgelegenheid en kansen voor hergebruik.

We zetten in op duurzaamheid en hoogwaardiger verwerking met de ladder als leidend principe en leggen daarbij de verbinding met preventie en koppelkansen zoals sociale werkgelegenheid en kansen voor hergebruik.

Randvoorwaarden en uitgangspunten Grondstoffenvisie

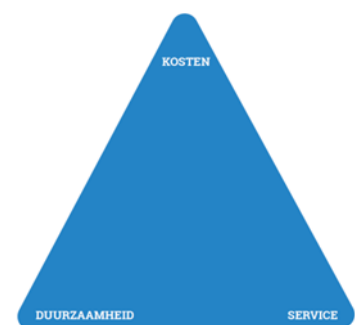
Vanuit de scope en context van de Grondstoffenvisie zijn een aantal randvoorwaarden geformuleerd waaraan het nieuwe beleid moet voldoen. Vanuit het wegingskader zijn de uitgangspunten voor de visie afgeleid. De randvoorwaarden en uitgangspunten zijn richtinggevend bij de invulling van de nieuwe Grondstoffenvisie in het verdere proces.

Randvoorwaarden

- De gemeenschappelijke regeling is het vertrekpunt voor de visie. We behouden de schaalvoordelen van afvalinzameling en verwerking op regionale schaal.
- De nieuwe Grondstoffenvisie komt tot stand in een tijd van transitie van een lineaire naar een circulaire economie. We kiezen ervoor nu al zoveel mogelijk op de nieuwe koers van het Rijksbrede programma CE aan ta haken. Het is daarbij belangrijk om flexibel te zijn en te anticiperen op de toekomst.
- Discussiepunten als DIFTAR en scheiding PMD worden gezien in het perspectief van de transitie naar een circulaire economie
- We kiezen voor een integrale benadering. Door synergie met andere maatschappelijke vraagstukken ontstaat een groter maatschappelijk rendement.
- Vanuit die integrale benadering leggen we slimme verbindingen met andere ontwikkelingen en andere partijen zoals de MRA en de VNG om onze doelen te bereiken.

Uitgangspunten

- We maken een analyse per afvalstroom en de effecten hiervan op kosten, service en duurzaamheid.
- We nemen de afvaldriehoek 2.0 als vertrekpunt om de ambities op kosten, service en duurzaamheid met elkaar te verbinden, zowel als het gaat om generieke doelstellingen ten aanzien van de overgedragen taak als wanneer het gaat om het maken van keuzes bij afzonderlijke afvalstromen.
- Kosten en baten van de GAD blijven inzichtelijk, maar worden beoordeeld in bredere perspectief.
- We doen geen diepte-investeringen op korte termijn op afvalinzameling gezien de ontwikkelingen op Circulaire economie en de gewenste flexibiliteit.
- We doen noodzakelijke investeringen om de bedrijfsvoering up-to-date te houden en de kwaliteit te blijven borgen.
- We faciliteren inwoners met goede toegankelijke gelegenheid om afval aan te bieden waarbij bronscheiding zoveel mogelijk wordt gestimuleerd voor afvalstromen indien dit leidt tot hoogwaardiger verwerking of kostenbesparing.
- We zetten in op duurzaamheid en hoogwaardiger verwerking met de ladder als leidend principe en leggen daarbij de verbinding met preventie en koppelkansen zoals sociale werkgelegenheid en kansen voor hergebruik.

Proces

De inzameling en verwerking van huishoudelijk afval is een overgedragen taak, die wordt uitgevoerd door de GAD. Voor deze taak is het AB eindverantwoordelijk, het pfho M&D adviseert. Nieuwe ontwikkelingen worden vertaald vanuit het pfho M&D in afstemming met de raden. Het ontwikkelen van een nieuwe visie en daaruit afgeleid een nieuw uitvoeringsplan vraagt om afstemming en besluitvorming op verschillende niveau's. Daarnaast zijn er lopende contracten waar rekening mee gehouden moet worden in bestuurlijke beslistmomenten. Deze bepalen mede wanneer het nieuwe uitvoeringsplan in zijn geheel van start kan.

Hieronder zijn de processen om te komen tot een gezamenlijke visie en uitvoeringsplan weergegeven. Het AB van de Regio heeft in kader van de overgedragen taak een beslissende stem in de definitieve vaststelling van zowel de grondstoffenvisie als het uitvoeringsplan.

Planning om te komen tot de Regionale Grondstoffenvisie regio Gooi & Vechtstreek	
1 ^e kwartaal 2020	Afronden evaluatie "VANG" en raden mee nemen in proces hoe verder
April 2020	Startbijeenkomst / kick off (lokaal of regionaal) pfho M&D
18 mei 2020	Regiopodium Duurzaamheid (duurzaamheid, werk, grondstoffen en buitenruimte)
Mei/ juni 2020	In gesprek met raden (ophalen visie, wensen en uitgangspunten)
18 juni PFHO M&D	Terugkoppeling uitkomsten middels een presentatie
23 oktober 2020	Bespreken en adviseren concept visie in pfho M&D
Oktober/ november 2020	Zienswijze op Grondstoffenvisie en uitgangspunten door raden G&V.
December 2020	Vaststellen Grondstoffenvisie en uitgangspunten door AB Regio G&V

Planning om te komen tot uitvoeringsplan grondstoffen regio Gooi & Vechtstreek	
1 ^e kwartaal 2021	GAD werkt nieuwe visie uit in nieuw Regionaal Uitvoeringsplan
April 2021	Bespreken en adviseren concept Regionaal Uitvoeringsplan in pfho M&D
Mei 2021	Zienswijze Regionaal Uitvoeringsplan door gemeenteraden
Juni 2021	Bespreken en adviseren Regionaal Uitvoeringsplan in pfho M&D
Juli 2021	Vaststellen Regionaal Uitvoeringsplan AB Regio G&V

Bijlage; DIFTAR en PMD inzameling

Systemkeuzes

Vaak wordt bij visieontwikkeling de discussie gevoerd over systeemkeuzes. Echter, deze systeemkeuzes komen voort uit de vastgestelde ambities en niet andersom. Systeemkeuzes leiden tot langjarige investeringen en zijn niet zomaar bij te stellen. Daarom is het belangrijk te beseffen dat bij het vaststellen van ambities naar de lange termijn gekeken wordt.

Vanuit de evaluatie VANG kwamen twee discussiepunten duidelijk boven waardoor het wel relevant is deze nu al te beschrijven. Het gaat daarbij om het werken met gedifferentieerde tarieven (DIFTAR) in plaats van een vast tarief) en de discussie over bron- en nascheiden van plastic, metalen en drinkpakken (PMD). Voor andere afvalstromen staat bronscheiding niet ter discussie. In de bijlage vind u meer informatie over deze twee onderwerpen

DIFTAR

Diftar staat voor gedifferentieerde tarieven waarbij per huishouden geregistreerd wordt hoeveel restafval aangeboden wordt. Hier is het credo de vervuiler betaalt. Verrekening van de kosten kan via de frequentie van het aanbod (aantal ledigingen per huishouden/ of aantal aanbiedingen bij een verzamelcontainer) te registreren, of geavanceerder aan de hand van het aangeboden gewicht. Hoe meer restafval een huishouden aanbiedt hoe hoger de afvalstoffenheffing zal zijn voor deze specifieke aanbieder.

Invoering van Diftar levert over het algemeen betere resultaten in de doelstelling voor minder restafval en betere afvalscheiding. De kosten voor de invoering van Diftar zijn aanzienlijk. Daarom zijn de scheidingsresultaten op het moment van invoering afgezet tegen de investeringen belangrijk. Lage scheidingsresultaten bij invoering van Diftar geven op den duur het beste scheidings- en investeringsresultaat.

Uit ervaring blijkt dat huishoudens afval beter gescheiden aanbieden met Diftar. Het lagere aanbod van restafval maakt het de gemeente mogelijk de investeringen voor Diftar terug te verdienen. Wel is er het (bij)effect dat de hoeveelheid afval op straat en andere plaatsen toeneemt. Ook is de ervaring dat de kwaliteit van de grondstoffen die aan huis worden ingezameld minder is dan in gebieden waar geen Diftar wordt toegepast. De beprijzing van het aanbieden van restafval leidt er toe dat weliswaar de restafvalstroom afneemt, maar niet automatisch tot gewenst aanbodgedrag leidt, en daarmee de gewenste kwaliteit. Diftar zorgt voornamelijk voor minder restafval, de vermindering van overige grondstoffen is geen neven effect.

Belangrijk bij het invoeren van Diftar, is dat de huishoudens zo goed mogelijk worden gefaciliteerd in het scheiden van hun grondstoffen, waaronder PMD. Door afval te scheiden neemt de hoeveelheid restafval af, en daarmee de kosten.

Bron- of nascheiden PMD

De discussie over bron- en nascheiden spitst zich uitsluitend toe op plastic, metalen en drinkpakken (PMD). Het belang om grondstoffen zoals GFT, oud papier, glas en textiel zo veel als mogelijk aan de bron te scheiden staat niet ter discussie. Gecombineerd inzamelen van deze stromen (via het restafval) leidt tot ernstige achteruitgang van de kwaliteit, en daarmee herbruikbaarheid. Hetzelfde geldt voor de stromen 'grof huishoudelijk afval' (ijzer, hout, aarde, puin etc.) die worden aangeboden via de scheidingsstations.

Sinds 2012 is in vrijwel alle gemeenten in Nederland de gescheiden inzameling van PMD ingevoerd. Dit sluit aan op het landelijke VANG beleid voor HHA, dat uitgaat van scheiden aan de bron. PMD valt onder producentenverantwoordelijkheid. Gemeenten krijgen in dat kader per ton ter verwerking aangeboden PMD een vergoeding uit het Afvalfonds (verpakkingen). Een fonds dat door het verpakkende bedrijfsleven wordt gevuld. Per 1 april 2020 dekt de vergoeding in principe de kosten van de inzameling. De vergoeding voor transport en verwerking wordt dan direct verrekend met de verwerker. Het is aan gemeenten hoe zij de inzameling organiseren en welke afspraken zij maken met de verwerkers van het PMD. Gescheiden inzameling van PMD draagt bij aan de scheidingsresultaten. Naast het feit dat de kosten voor gescheiden inzameling en verwerking worden vergoed door het verpakkende bedrijfsleven, worden met apart inzamelen van PMD ook restafvalverwerkingskosten vermeden. Daarnaast heeft PMD scheiden een positief effect op het gescheiden aanbieden van afvalstromen door de inwoners in algemene zin.

Een alternatief voor bronscheiden van PMD is het inzamelen van PMD via de restafvalcontainer en

vervolgens de PMD na te scheiden (uit het restafval halen). Het na-gescheiden PMD wordt vervolgens apart van het restafval verwerkt. Op dit moment is er geen vergoeding vanuit het afvalfonds voor de inzameling van PMD via het restafval. Hier wordt wel over gesproken. Wel ontvangen gemeenten een vergoeding voor na-scheiden, maar deze dient te worden verrekend met verwerker van het restafval, die voor de extra na-scheiding van PMD zorg draagt. Het vermeden restafval wordt verrekend in de kosten voor het aangeboden restafval.

Over de kwaliteit van de verwerking (zowel na bron- als nascheiden) is sinds de invoering van PMD inzameling discussie. Gebleken is dat een aanzienlijk deel van de PMD (vooral het deel van de plasticstroom daarbinnen) niet hoogwaardig of moeilijk te recyclen is. Een aantal soorten 'PET' (een bepaald type plastic) is dat wel. Slechte verwerkingsresultaten komen deels door vervuiling van de ingezamelde PMD (zowel bij bron- als nascheiden), en deels door de wijze waarop veel verpakingsplastics geproduceerd wordt. Op het laatste hebben gemeenten weinig invloed. Daarnaast vraagt het apart inzamelen van PMD een extra inspanning van inwoners, en extra inzamelmiddelen. "Wel blijkt dat bron gescheiden PMD uiteindelijk minder vervuild is dan na-gescheiden PMD, hetgeen de verwerking ten goede komt"

Op dit moment is er nog geen eenduidig beleid waarop gemeenten vanuit het perspectief van CE en duurzaamheid beter moeten sturen op de PMD stroom. Dit is een gemis nu we in Gooi en Vechtstreek op het punt staan een nieuwe visie te ontwikkelen ten aanzien van hoe we omgaan met de verschillende afvalstromen, waaronder PMD. Tegelijkertijd spelen er wel een aantal ontwikkelingen (EU, landelijk), die naar verwachting effect gaan hebben op zowel de samenstelling en kwaliteit als de financiering van de PMD stroom en daarmee op termijn ook de wijze van inzameling en verwerking van PMD.

Deze ontwikkelingen zijn;

- Rijksbeleid gericht preventie moet leiden tot 'minder afval en grondstoffen, waaronder PMD'
- Rijksbeleid gericht op de kwaliteit van de verwerking: strengere richtlijnen en milieueisen moeten leiden tot minder schadelijke (milieu) en hoogwaardiger te verwerken plastics
- Onderzoek en meer inzet (EU/Rijk) op biologisch afbreekbare alternatieven voor plastics
- Proeven gericht op het apart inzamelen van metalen van PenD
- Onderzoek naar uitbreiding van statiegeld op blikjes en kleine petflesjes
- Gesprekken VNG en bedrijfsleven over mogelijke vergoeding inzamelen PMD via rest
- Afweging tijdelijke inzet moeilijk- niet herbruikbare plastics als nuttige toepassing in kader energietransitie